

Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021

PORTRETY MAŁOPOLSKICH STATYSTYKÓW

● **Prof. Kazimierz Władysław Kumaniecki** (1880–1941) ● **Prof. Edmund Załęski** (1863–1932)

Współzałożyciel i pierwszy sekretarz Polskiego Towarzystwa Statystycznego powstałego w 1912 r. w Krakowie, kierownik Miejskiego Biura Statystycznego. Wraz z prof. Adamem Krzyżanowskim i współpracownikami opracowywał oraz wydał „Statystykę Polski” – pierwszy polski rocznik historyczno-statystyczny pokazujący rozwój społeczno-gospodarczy na ziemiach polskich od XIX wieku, aż do I wojny światowej. W 1917 r. został profesorem na Uniwersytecie Jagiellońskim w zakresie statystyki, nauki administracji i prawa administracyjnego. Był też od roku akademickiego 1925/26 wykładowcą tych nauk w Wyższym Studium Handlowym (obecnie Uniwersytet Ekonomiczny) w Krakowie, kierując jednocześnie w nim Zakładem Statystyki Gospodarczej. Już przed I wojną światową rozpoczął też pracę w Polskiej Szkole Nauk Politycznych w Krakowie.

Pionier zastosowania statystyki matematycznej w doświadczeniach rolniczych w Polsce. W 1908 r. na Międzynarodowym Zjeździe Rolniczym na jego wniosek podjęto rezolucję stosowania wśród eksperymentatorów rolniczych metody najmniejszych kwadratów. Wśród jego najświnniejszych wychowanków znajdziemy m.in. Stefana Barbackiego, a „metoda Załęskiego” doczekała się szerokiego opracowania autorstwa Jerzego Neymana. Od 1918 r. profesor Wydziału Rolnego Uniwersytetu Jagiellońskiego (wykładał genetykę roślin i metodykę doświadczeń polowych). Był dziekanem Wydziału Rolnego, a w roku akademickim 1930/31 – rektorem uczelni.

● **Prof. Juliusz Leo** (1861–1918) ● **Prof. Tadeusz Pilat** (1844–1923)

Polityk, prawnik oraz wieloletni Prezydent Miasta Krakowa. Pierwszy Prezes Polskiego Towarzystwa Statystycznego w Krakowie. Jego dorobek naukowy stanowiły przede wszystkim prace dotyczące podatków i ceł. W 1892 r. Juliusz Leo został profesorem nadzwyczajnym nauki skarbowości i prawa skarbowego. W 1904 r. w związku z objęciem funkcji prezydenta Miasta Krakowa został urlopowany z pracy na Uniwersytecie Jagiellońskim. Mimo iż do roku 1917 formalnie pozostawał profesorem Uniwersytetu Jagiellońskiego, praktycznie nie prowadził zajęć dydaktycznych ani badań naukowych, gdyż poświęcił się działalności politycznej i społecznej.

Prawnik, statystyk, profesor i rektor Uniwersytetu Lwowskiego, poseł na galicyjski Sejm Krajowy, członek Akademii Umiejętności w Krakowie (późniejszej Polskiej Akademii Umiejętności). Kierował Biurem Statystycznym Wydziału Krajowego we Lwowie w latach 1874–1920, a latach 1901–1920 był zastępcą marszałka Wydziału Krajowego. Był członkiem korespondentem Centralnej Komisji Statystycznej w Wiedniu (od 1876 r.), członkiem czynnym Towarzystwa Naukowego we Lwowie (od 1920 r.). Współzałożyciel w 1885 r. i pierwszy Polak wśród członków Międzynarodowego Instytutu Statystycznego (MIS). Autor między innymi pracy pt. „O miejskich biurach statystycznych i urzędowaniu takiego biura we Lwowie” (1871).

● **Prof. Jerzy Fierich** (1900–1965) ● **Prof. Oskar Ryszard Lange** (1904–1965)

Historyk nauk ekonomicznych, statystyk i ekonometyk rolnictwa. Był twórcą krakowskiej szkoły statystyków i ekonometryków, wypromował 11 doktorów (6 zostało profesorami krakowskich uczelni). Jako pierwszy zastosował metodę taksonomiczną i metodę programowania matematycznego przy ustaleniu regionów produkcji rolniczej. Głównie koncentrował się na szeroko pojętej tematyce rolniczej, którą ujmował z punktu widzenia filozofii, statystyki i zootechniki. W jego dorobku naukowym można też wyróżnić prace o charakterze historycznym oraz metodyczno-empirycznym, które – oprócz walorów teoretycznych – miały zastosowanie w praktyce.

Ekonomista, statystyk, ekonometryk, działacz polityczny i społeczny; wychowanek prof. Krzyżanowskiego. Współtworzył ekonometrię, jako subdyscyplinę. Jego twórczość naukowa dotyczyła nie tylko teorii ekonomii, ale także dziedziny pokrewnych, m.in. zastosowania matematyki w naukach ekonomicznych. Opracował zalecenia w kwestii prowadzenia badań statystycznych w sferze zjawisk ekonomicznych. Działalność naukową rozpoczynał w m.in. w Krakowie w okresie międzywojennym, aby następnie rozwijać ją w Stanach Zjednoczonych oraz w Polsce już w okresie powojennym.

● **Prof. Jerzy Sptawa-Neyman** (1894–1981) ● **Prof. Aleksander Józef Zeliaś** (1939–2006)

Profesor matematyki i statystyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu Warszawskiego, Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie i począwszy od 1938 r. Uniwersytetu Kalifornijskiego w Berkeley, gdzie założył Laboratorium Statystyczne. Jest on m.in. jednym z twórców teorii sprawdzania hipotez statystycznych, teorii pobierania prób reprezentacyjnych, teorii epidemii, teorii ubezpieczeń społecznych, teorii estymacji przedziałowej, analizy statystycznej bloków zrandomizowanych i kwadratów łacińskich oraz teorii normalnych estymatorów. Stworzył pojęcie przedziału ufności. Wyniki Sptawy-Neymana wytyczyły kierunek rozwoju statystyki matematycznej na wiele lat.

Profesor zwyczajny nauk ekonomicznych Akademii Ekonomicznej (obecnie Uniwersytetu Ekonomicznego) w Krakowie. Od 1993 r. przewodniczył Komitetowi Statystyki i Ekonometrii Polskiej Akademii Nauk. W 2002 r. Uniwersytet w Bratysławie nadał profesorowi godność doktora honoris causa. Jego zainteresowania naukowe skupiały się wokół: analizy wariancji, statystycznych metod analizy cech jakościowych, metod prognozowania rozwoju społeczno-gospodarczego, modelowania zjawisk społeczno-gospodarczych. Prof. Zeliaś wykształcił bardzo liczną kadrę naukową statystyków i ekonometryków. Został odznaczony m.in. Złotym Krzyżem Zasługi (1979 r.), Medalem Komisji Edukacji Narodowej (1982 r.), Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1984 r.), Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski (1999 r.).

● **Prof. Maksymilian Józef Ziomek** (1906–1966) ● **Dr Stanisław Róg** (1908–2000)

Członek Komisji Statystycznej Zarządu Miejskiego w Krakowie, a w czasie Powszechnego Spisu Ludności w 1931 r. komisarz spisowy dla tego miasta. Na zlecenie Izby Przemysłowo-Handlowej w Krakowie opracował kilka monografii. Wykładał w Szkole Ekonomiczno-Handlowej oraz w Instytucie Administracji Gospodarczej w Krakowie. Specjalizował się w statystyce, demografii i planowaniu gospodarczym. Był m.in. prezesem Katowickiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego i przewodniczącym Sekcji Statystyki Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, przewodniczącym Komisji Demograficzno-Statystycznej oraz członkiem Rady Naukowej Śląskiego Instytutu Naukowego w Katowicach. Był członkiem Naukowej Rady Statystycznej w Głównym Urzędzie Statystycznym, publikował w czasopiśmie „Wiadomości Statystyczne”.

Ekonomista, prawnik, redaktor naczelny Wiadomości Statystycznych, wieloletni wiceprezes Głównego Urzędu Statystycznego. W okresie okupacji został zatrudniony w Urzędzie Statystycznym Generalnego Gubernatorstwa w Krakowie gdzie, jako kierownik w Wydziale Statystyki Przemysłu chronił swoich podwładnych oraz przeniesione z Warszawy polskie zbiory materiałów statystycznych. Podjął współpracę z organizacjami podziemnymi przekazując wyniki spisu zakładów przemysłowych z 1941 r., spisu rolnego z 1942 r. oraz spisu ludności 1943 r. Uczestniczył w pracach zespołu opracowującego zagadnienia przyszłego osadnictwa ziem zachodnich.